2023

SANSKRIT

B.A. Fifth Semester End Examination - 2023

PAPER - CC11

Full Marks : 60 *Time : 3 hours*

The figures in the right-hand margin indicate marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
Illustrate the answers wherever necessary.

संस्कृतभाष्या देवनागरीलिप्या च सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः **2×10=20**

A. दश प्रश्नाः समाधेयाः

1. अग्निसूक्तस्य ऋषिः छन्दो देवता कः भवति?
2. 'विमान' इति पदस्य कोऽर्थः?
3. अग्निसूक्ते प्रयुक्तानि अग्निदेवस्य कतिपयानि विशेषणानि उल्लेखनीयानि?
4. 'वाजेन-वाजिनि' कस्याः कृते इदं प्रयुक्तम्? 'वाजेन' इत्यनेन किं बोध्यम्?

(Turn Over)

5. मुण्डकोपनिषद् कस्मिन् वेदे अन्तर्भवति? तत्र कति मुण्डकानि सन्ति?

6. व्यञ्जनसन्धेः त्रीणि वैशिष्ट्यानि लिखत।

7. लेट्-लकारविधायकानि सूत्राणि लिखत।

8. पदपाठे अवग्रहः कदा व्यवह्रियते?

9. वैदिकशब्दरूपाणां त्रीणि वैशिष्ट्यानि उेल्लखनीयानि।

10. सप्त जिह्वाः काः?

11. भारद्वाजः कस्मात् ब्रह्मविद्यां प्राप? स पुनः कस्मै ब्रह्मविद्यां प्रोवाच?

12. अक्षराद् विविधाः भावाः कथं प्रजायन्ते?

13. गुरुः कीदृशाय शिष्याय ब्रह्मविद्याम् उपदिशेत्?

14. यस्य अग्निहोत्रम् अदर्शम् भवति तस्य किं फलं भवति?

15. पदपाठं कुरुत –

अ॒ग्निना॑ रयिम॑श्नवत्
पोष॑मे॒व दि॒वेदि॑वे।
य॒शसं॑ वी॒रव॑त्तमम्॥

B. चतुरः प्रश्नान् उत्तरत। **5×4=20**

1. **मन्त्रं व्याख्यात –**

अग्निमीले पुरोहितम्
यज्ञस्य देवमृत्विजम्।
होतारं रत्नधातमम्॥

2. **मन्त्रं व्याख्यात –**

यदादीध्ये न दविषाण्येभिः
परायद्भ्योऽव हीये सखिभ्यः।
न्युप्ताश्च बभ्रवो वाचमक्रतँ
एमीदेषां निष्कृतं जारिणीव॥

3. भाष्यवचनस्याशयः स्फुटीक्रियताम् – "तस्मिन् सुक्ते प्रथमायां ऋचौ द्वितीयस्यां पवमानेष्टौ स्विष्टकृतो याज्यात्वेन विनियोगः।"

4. टीका लेख्या—- तुमर्थकप्रत्ययाः।

5. मन्त्रान् व्याख्यात–

परोक्ष्य लोकान् कर्मचितान् ब्राह्मणो
निर्वेदमायान्नास्त्यकृत: कृतेन।
तद्विज्ञानार्थं स गुरुमेवाभिगच्छेत्
समित्पाणि: श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठम्॥

6. मन्त्रं व्याख्यात –

यथोर्णनाभि: सृजते गृह्णते च
यथा पृथिव्याम् औषधय: सम्भवन्ति।
यथा सत: पुरुषात् केशलोमानि
तथाक्षरात् सम्भवतीह विश्वम्॥

C. यथेच्छं द्वौ उत्तरत। **10×2=20**

1. अक्षसूक्तस्य सामाजिकचित्रं विश्लेषणीयम्
2. उषादेव्या: चरित्रं वर्णनीयम्!
3. मुण्डकोपनिषदमाश्रित्य परापरविद्यास्वरूपम् आलोचयत।
4. शिवसंकल्पसूक्ते वर्णितं मनस: स्वरूपम् आलोच्यताम्।